

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus II. De impedimento ex disparitate Cultûs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

sonæ, non remouetur à sacramento matrimonii; quia per hoc non præjudicat seruus domino in his, in quibus ei subest; quæ ratio non inuenitur, ubi seruus ignorante domino recipit sacramentum ordinis. Quare in eo argumento N. sequelam.

1053. Ex iure autem canonico, contra matrimonia seruorum primò, obijcitur *c. non omnis* 32. q. 2. ibi: *nuptiarum autem generatim inter ingenuos sunt legitima*; ergo non seruorum: 2. *c. unic.* 33. q. 3. ubi statuit Pelagius, quòd, *si nepos habet patrem seruum, avum vero liberum, et de eius nuptiis agatur, avus consentire debet; non vero, pater, qui est seruus; quia liberum arbitrium non habet.* Ex hoc enim sic arguitur: seruus in nuptiis filii non habet liberum arbitrium; ergo nec in suis; ergo defectu liberi arbitrii matrimonium contrahere non potest: 3. *c. illud* 11. de præsumpt. ibi: *mulier vero instrumentum illud asserens vitiosum, ut seruo dominus fraudaretur.* Ex quibus deducitur, seruorum matrimonium contrahendo privare dominum suum dominio: 4. *ex c. 20. Concilij Vermer.* cujus titulus est, *ut charcellarius, qui cum ancilla fornicatur, eam libertate donatam uxorem habere cogatur*; ex quibus verbis deducitur, quòd ad hoc, ut matrimonium contrahatur cum ancilla, desideretur, ut prius manumittatur: Denique in *c. 12. CC. Toletan.* 9. non solum servis, verum & libertis prohibitum est ingenuas mulieres in uxores accipere: ergo non rectè in præsentem docetur, inter seruos, & inter hominem liberum; & ancillam, matrimonium subsistere posse.

1054. *Re. ad 1. in c. omnis*, ibi, per matrimonia legitima intelligi solemniter celebrata; & non legitima, non invalida, sed solum minus solemniter celebrata juxta id, quod exposuimus l. 4. decretalium; ibi enim Leo Papa solum intendit, consistere discrimen, quòd est inter uxorem legitime; & uxorem non legitime ductam, omissis scilicet solemnitatibus matrimonio extrinsecis; hinc sensus illius textus est, solum inter ingenuos esse conjugia legitima, hoc est solennia, de quo plura l. 4.

1055. Ad 2. *Re. ibi fuisse desideratum in nuptiis filii non arbitrium Patris servi, sed avi liberi, quia ille, de cuius nuptiis agebatur, non erat in potestate patris, sed avi.* Is e-

Tom. IV.

nim, qui in alterius potestate est, alium sub sua potestate habere non potest. *L. is, qui in potestate, ff. de regul. jur.* consequenter ex eo textu non argui nullitatem matrimonii à servis contracti; quia consensus parentum, vel inajorum, non est de substantia matrimonii.

Ad 3. *ibid. Re. ex hoc, quò servus in-* 1056. *ficio domino inivit matrimonium, dominum non privari dominio suo in his, quæ illi debet servus, ut diximus n. 1042. nec istud eo textu probari; præsertim, quòd verba ex textu allegata non sint verba Pontificis decidentis, sed mulieris illam exceptionem opponentis, quàm à Pontifice audiretur.*

Ad 4. *Re. Patres illius consilii nihil aliud voluisse, quàm quòd si liber tum ancilla fuerit fornicatus, manumissam debeat in uxorem accipere; quini propterea negarent accipere, dum adhuc ancilla erat, quamvis tunc cogi non posset ad eam accipiendam.*

Ad 5. *ex CC. Toletan. Re. ibi agi de ma-* 1058. *trimonio liberti Ecclesie cum ingenua; & propterea inhibitu fuisse, ne Ecclesia detrimentum caperet; quia cum proles, ex tali matrimonio suscepta, sequatur ventrem; seu conditionem matris ingenuæ, hoc ipso eximebatur ab obsequiis, & oneribus Ecclesie præstandis ab ejus libertis, ut constat ex Canone sequenti, ibi: si contingat quemcumque de libertis Ecclesie, eorumque prosapia contra primævas, modernasque Patrum regulas, quibuslibet personis ingenuis copulari; tam illis, quam eorum stirpi non licebit ab Ecclesie patrocinio evagari, sed ad debita obsequia reverti cogendi sunt.*

ARTICULUS II.

De impedimento ex disparitate Cultus.

Cultu dispares hic dicuntur, qui sunt 1059. *diversæ religionis, unde cultus disparitas supponit hic pro diversitate fidei, seu religionis inter contrahentes, qualis est inter baptizatum, & non baptizatum. Hæc cultus disparitas dirimit matrimonium contrahendum; & cum ea contractum dissolvit, prout hoc testatum fit ex constanti consuetudine Ecclesie, à temporibus Apostolorum, ut constat, ex 2. cor. 6. ubi hunc textum nolite jugum ducere cum infidelibus exponit S. Hieron. l. 1. advers.*

N n

Jovinian.

Jovinian. de matrimonio cum infidelibus. Deinde in *c. Cave*, junctâ glossâ *V. Christiana* 28. q. 1. & *c. non oportet eod. c.* & q. expressè Christianis prohibetur matrimonium cum infidelibus, seu non baptizatis, ut patet ex cit. *c. Cave*. ibi: *non est satis, nisi ambo initiati sitis sacramento baptismatis*, ubi gloss. *V. si Christiana*, rectè notat, quod *Catechumenus* non est fidelis: hanc porro prohibitionem non esse præcisè prohibentem, sed annullantem matrimonium fidelis, seu baptizati cum infideli, seu non baptizato, optimè demonstrat constans usus, & consuetudo Ecclesie & ejusmodi matrimonia pro irritis, atque invalidis habentis, quando inita sunt sine legitima dispensatione; & colligitur ex *c. Judæi*, 10. *ead. caus.* & q. ibi: *Judæi, qui Christianas mulieres in conjugio habent, admoneantur ab Episcopo civitatis ipsius, ut, si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quod, si admoniti noluerint, separantur: quia non potest infidelis in ejus permanere conjunctione, que jam in Christianam translata est fides; filij autem, qui ex talibus nati existunt, fidem atque conditionem matris sequantur. Similiter & hi, qui procreati sunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris, Christianam sequantur religionem, non Judaicam superstitionem.*

1060. Hoc impedimentum est juris tantum Ecclesiastici. Nam cultus disparitas non irritat matrimonia jure nature, cum sine reprehensione sacre scripture fideles aliqui cum infidelibus matrimonia inierint, Jacob cum filiabus Laban; Joseph cum filia Putipharis: Sed nec etiam irritat jure divino, licet prohibeatur 2. ad Cor. 6. ibi: *nolite jugum ducere cum infidelibus*: ergo est irritum solo jure Ecclesiastico; hinc Pontifex dispensare potest, ut fidelis cum infideli contrahat matrimonium legitimum, non tamen ut sit sacramentum, ex n. 350.

1061. Quæres: an disparitas cultus extendat se etiam ad conjugium fidelium cum hæreticis? R. aliquos ex jurisperitis affirmare apud Castropal. *d. 4. de spons. p. 11. n. 5.* quia *can. 72. sextæ synodi in Trullo* dicitur, si orthodoxus cum heterodoxa, seu hæretica, vel contra contraxerit, *irritas nuptias existimari, & nefarium conjugium*

dissolvi. Videtur etiam colligi ex cit. *c. Cave*, ibi: *cave Christiane, gentili, aut Judæo filiam tuam tradere. Cave inquam, gentilem aut Judæam, atque alienigenam, hoc est hæreticam, & omnem alienam à fide tua uxorem accersas tibi. Prima conjugij fides castitatis gratia est; & infra. Si Christiana sit, non est satis, nisi ambo initiati sitis sacramento baptismatis. & cit. *c. non oportet*, ibi: *non oportet cum hominibus hæreticis miscere combræ, & vel filios, vel filias dare, sed potius accipere, si tamen se profiteantur Christianos esse futuros, & Catholicos.**

Sed dicendum tale matrimonium esse validum; teste D. Thomâ in 4. d. 39. q. unic. a. 1. ad 5. & colligitur 1. ex praxi ab Ecclesia Romana recepta. 2. ex *c. decrevit 4. de heret. in 6.* ubi Bonifacius VIII. *decrevit*, inquit, *felix recordationis Innocentius Papa IV. quod propter hæresim maritorum, uxorum Catholicorum dotes non debeant confiscari. Quod intelligendum fore censimus: nisi forte mulieres ipse cum viris matrimonia contraxissent, quos hæreticos tunc sciebant; ubi vides, quod scienter nubens hæretico, privetur dote; sed non jubetur separari, sicut si nupsisset infideli.*

Ad citatum canonem 27. sextæ synodi respondet Sanchez l. 7. d. 72. n. 2. illum esse *suppositivum*, adeoque nullius autoritatis. Deinde, esto valeret, contrariâ jam consuetudine illi derogatum est; & quidem (ut Reginaldus in *praxi fore penit. tom. 2. l. 31. n. 169.* censet) ibidem, ex contextu colligitur, nomen *hæretici* sumitur pro *infideli*, prout etiam sumitur in cit. *c. cave & c. non oportet*, ut colligitur ex illis verbis: *si Christiana sit non est satis, nisi ambo initiati sacramento baptismatis*; ergo textus loquens ibi de Judæa, gentili, hæretica, & alienigena, non loquitur de hæreticâ utenque, sed cui deficit sacramentum baptismatis.

Ex communi tamen sensu, illicitum dicitur matrimonium Catholici cum hæretica, vel contra, idque jure Ecclesiastico; & probahiliter etiam jure positivo divino, ut patet ex Apostolo cit. n. 1060; imò etiam jure naturali, ubi est periculum perversionis; sic Basilius Pont. in *Append. ad c. 46. l. 7. c. 2.* Verum, si pro-

si probabiliter absit periculum perversio-
nis, vel pravae educationis prolium,
non est illicitum jure naturali, ob ratio-
nem contrariam; ita Coninch *d. 26. n.*
21. quod etiam procedit de jure Eccle-
siastico, si in aliqua provincia, vel
regno tale periculum creditur ut pluri-
mum cessare; Azor *p. 1. l. 8. c. 11. g. 5.*
c. non oportet. 28. g. 1. at, si adsit peri-
culum perversionis, Catholicus tamen
firmum animum habeat non assentiendi
perversioni, potest Catholicus cum hae-
retico licite contrahere, quando exinde
speratur magnum bonum, ut multorum
conversio, &c. nam haec causa sufficit,
ut in tali circumstantia lex Ecclesiastica
non obliget; & subie hoc periculum
non est intrinsicè malum, ut docet Cas-
tropol. in *tr. de peccatis. d. 2. p. 9. q. 3.*
sic Judith cum periculo suae castitatis ten-
tavit, & peregit liberationem populi. Et
quoniam haereticus potest contrahere sa-
cramentaliter, si sua culpa non faciat, Ca-
tholicus non est particeps hujus culpa; &
Parochus licite assistit tali matrimonio ser-
vatis ritibus Ecclesiae Catholicae, nec ad-
missis, quibus alterius sectae, & erroris pro-
fessio fit; sic Castropol. *de sponsal. d. 4. p. 11.*
n. 13.

1065. Quaestio est, an valeat pactum, nuptiis
haeretici cum Catholica, vel e contra, de
mutuo consensu appositum, quoad libero-
rum educationem, ut masculi sequantur
fidem parentis, filiae fidem matris; B. cum
P. Layman *l. 5. tr. 10. p. 4. c. 14. n. 3.* ejus-
modi pacta, per se loquendo, esse irrita;
cum sint contra obligationem parentum,
quae tenentur educare liberos in vera fide.
quod confirmari potest ex juribus relatis
n. 1059. in casu tamen, quo diximus ma-
trimonium personae Catholicae cum hae-
retica licitum esse, quin speretur parens
haereticus permisiurus, ut omnes liberi e-
ducentur in fide Catholica, non videtur
illicitum pactis conjugalibus apponere tale
exceptionem, ut *saltem aliqua pars*
liberorum Catholicè educetur, salvo jure
matris, ut etiam reliquos, in vera fide, pro
suo posse, erudire possit; sic etiam Tanne-
rus *d. 8. g. 3. d. 3. n. 91.*

1066. Altera quaestio est, quid dicendum, si
unus conjugum infidelium convertatur ad
fidem, altero in sua perfidia remanente?
sed de hoc jam actum est superius. Illud

Tom. IV.

not. hoc privilegium infideli concessum,
ut conversus ad fidem, altero nolente, illo
relicto, transire ad aliud connubium cum
fideli possit, non competere conjugibus
Christianis, qui post matrimonium rite
contractum amplexi sunt paganisimum, vel
Judaismum, licet unus eorum ad veram fi-
dem redeat, altero recusante. Cum in
hoc casu eorum matrimonium fuerit Sa-
cramentum, maximè si consummatum fuit,
ut per se patet; licet reduci ad fidem alte-
rius perfidia sufficientem praebet causam
divortii, quoad thorum.

ARTICULUS III.

De Impedimento ex Errore.

Supponendum 1. matrimonium non 1067.
stare sine contrahentium consensu legiti-
mo; si enim solus consensus eorum de quo-
rum conjunctionibus agitur, deficiat, cete-
ra frustrantur. c. Cum locum. 14. c. Tua,
25. de sponsal. Nuptias enim non concubi-
tus, sed consensus facit. L. Nuptias. 30. ff.
de Reg. juris. dixi, sine consensu legitimo,
de quo satis actum est Tit. I.

Nec dictis obstat, quod quidam objici- 1068.
unt, ex c. Is, qui fidem 30. & c. Veniens,
15. de sponsal. ubi dicitur sponsalia de
futuro, secuta inter sponso carnali copu-
lâ, transire in matrimonium, licet
negent, imò probare velint, se in ma-
trimonium non tantùm non consensisse
sed dissensisse. 2. ex c. fin. de condit.
appos. ubi dicitur, matrimonia habenda
pro puris, esto inita sint, etiam sub ex-
pressa conditione impossibili vel turpi: ex
quibus inferunt: ergo stare potest matri-
monium sine consensu; purum scilicet,
cum consensu solum conditionali.

Haec, inquam non obstant. Nam
in primo casu matrimonium est solum
presumptum, nec caret consensu pra-
sumpto; in secundo autem dicitur ma-
trimonium pro puro in illis casibus ha-
bendum non absolute, & ubi non con-
stat consensum fuisse simpliciter alliga-
tum illis conditionibus; sed tantùm, u-
bi de hac intentione dubitatur; quo casu
dicitur, consensum illum, externe condi-
tionalem, habendū pro puro, seu non sim-
pliciter alligato illis conditionibus, sed tan-
tùm sub reflexa conditione, si jure non
habeantur pro non adjectis, ut dictum
est

N n 2

est